

Monika SZYMURA
Politechnika Opolska
Wydział Ekonomii i Zarządzania
m.szymura@po.opole.pl

ZARZĄDZANIE UTWOREM PRACOWNICZYM W PRZEDSIĘBIORSTWIE

Streszczenie. Warunkiem przejścia praw majątkowych do utworu na pracodawcę jest jego powstanie w zakresie obowiązków pracownika wynikających ze stosunku pracy. Nadto do przejścia tych praw koniecznym jest wytworzenie dzieła w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

Słowa kluczowe: utwór pracowniczy, pracodawca, pracownik, prawa autorskie

MANAGEMENT OF THE WORK CREATED BY AN EMPLOYEE IN AN ENTERPRISE

Abstract. The condition of the transfer of property rights to a work on an employer is the creation of a work within the scope of the employee's obligations arising from the employment relationship. In addition, it is necessary to produce the work within the limits of the contract of employment and the intent of the parties to pass these rights.

Keywords: work created by an employee, employer, employee, authors' rights

1. Wstęp

W realiach gospodarki rynkowej coraz ważniejszym elementem rozwoju przedsiębiorstwa jest własność intelektualna. Odgrywa ona istotną rolę w działalności każdego przedsiębiorcy, pozwalając osiągnąć przewagę strategiczną i konkurencyjną nad innymi uczestnikami rynku. Niektóre z praw własności intelektualnej mają charakter majątkowy. Pozwala to przedsię-

biorcy na eksploatację dzieł pracowników w sferze swojej działalności i stwarza możliwość uzyskiwania zysków poprzez umożliwienie korzystania z nich osobom trzecim.

Jednak efektywne zarządzanie prawami własności intelektualnej w przedsiębiorstwie wymaga nie tylko określenia składników kapitału intelektualnego, ale i ustalenia podmiotów uprawnionych do korzystania, czy rozporządzania tymi prawami.

Podstawowe regulacje prawne w tym zakresie zawarte są w przepisach prawa autorskiego tj. ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 r. (zwanej dalej ustawą o prawie autorskim). W art. 12 czytamy, że jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.¹

Celem pracy jest określenie zakresu zastosowania reguły wyrażanej w art. 12 ustawy o prawie autorskim, analiza zasad i zakresu przejścia na pracodawcę majątkowych praw autorskich do dzieła pracownika, jako reguł umożliwiających sprawne zarządzanie dobrami intelektualnymi w przedsiębiorstwie.

Niniejszy artykuł nie omawia wyczerpująco wszystkich aspektów nabycia praw autorskich do utworu pracowniczego przez pracodawcę. Problematykę tę regulują również postanowienia ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej², przepisy prawa karnego, pracy, czy administracyjnego, co jednak nie jest przedmiotem rozważań poniższego artykułu.

2. Podmioty praw wyłącznych

Przez utwór rozumieć należy „każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiegokolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia”.³

Co do zasady wyłącznie uprawnionym z tytułu wytworzenia utworu jest autor. Prawo autorskie stanowi zasadę, zgodnie z którą wszystkie prawa (osobiste i majątkowe), za wyjątkami wskazanymi w ustawie, powstają na rzecz twórcy.⁴ Zatem nabycie praw do utworu pracownika przez pracodawcę ma charakter wtórny. Pierwotnie prawa te powstają na rzecz pracownika.

Twórcą może być wyłącznie osoba fizyczna, która wniosła wkład twórczy w wytworzenie dzieła. Nie może być nim np. przedsiębiorstwo, czy inna jednostka organizacyjna, lecz osoby, które w jej ramach stworzyły dobro intelektualne np. pracownicy. Wprawdzie ustawa nie

¹ (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

² (Dz.U. 2017 nr 0 poz. 776 tj.).

³ Art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

⁴ Art. 8 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

definiuje pojęcia twórcy, wprowadza jednak domniemanie, które ułatwia wskazanie jego osoby w praktyce (szczególnie, gdy kilka osób rości sobie prawa do autorstwa).⁵ W świetle art. 8 ust 2 ustawy o prawie autorskim, twórcą jest osoba, której nazwisko w tym charakterze uwidoczniiono na egzemplarzach utworu lub której autorstwo podano do publicznej wiadomości w jakikolwiek inny sposób w związku z rozpowszechnianiem utworu.⁶

Przejęcie praw wyłącznych na inną osobę niż twórca możliwe jest jedynie w odniesieniu do praw majątkowych. Prawa osobiste są niezbywalne i przysługują twórcy.⁷ Nawet w sytuacji, gdy cały katalog praw majątkowych do utworu pracowniczego przeszedł na pracodawcę, prawa osobiste (w tym autorstwo) pozostają przy pracowniku.

Podmiotowy zakres stosowania regulacji zawartej w art. 12 ustawy o prawie autorskim obejmuje wyłącznie strony stosunku pracy. Ustawa nie stanowi definicji terminów „pracownik” i „pracodawca”, dlatego przy ich interpretacji należy odwołać się do przepisów prawa pracy. Przez pracodawcę rozumieć należy podmiot posiadający zdolność z zatrudniania pracowników. Bez znaczenia pozostaje przy tym forma organizacyjna pracodawcy (może to być osoba prawna, jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej, lub osoba fizyczna), czy rodzaj reprezentowanego kapitału. Regulacji tej podlegają jedynie ci pracownicy, na których ciąży wynikający z treści stosunku pracy obowiązek wytworzenia utworu.⁸

3. Nabycie praw autorskich przez pracodawcę

Jak wspomniano wcześniej, jeżeli ustawa lub umowa o pracę nie stanowią inaczej, pracodawca, którego pracownik stworzył utwór w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy, nabywa z chwilą przyjęcia utworu autorskie prawa majątkowe w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.⁹

Powyższa norma nie znajduje zastosowania do wszystkich kategorii utworów stworzonych przez pracowników w ramach obowiązków pracowniczych. Wyjątki od tej ogólnej reguły dotyczą utworów naukowych (art. 14) i programów komputerowych (art. 74 ust. 3).

⁵ A.M. Dereń, *Ochrona własności intelektualnej w obrocie gospodarczym*, Oficyna Wydawnicza PWSZ w Nysie, Nysa 2011, s. 43.

⁶ (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

⁷ Art. 16 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz. 880 tj.).

⁸ L. Jaworski, *Dziennikarska Twórczość pracownicza*, [w]: J. Sobczak (red.), *Themis Polska Nova*, 2011/ Nr 1(1), Wydział Prawa Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011, s. 331.

⁹ (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

To czy dany efekt pracy pracownika spełnia przesłanki do uznania go za utwór musi być oceniane w świetle ogólnych reguł prawa autorskiego i jest niezależne od woli stron stosunku pracy.¹⁰ Nie ma przy tym podstaw, aby konstruować domniemanie, że stworzony przez pracownika wytwór stanowi przedmiot prawa autorskiego. Jeśli nie spełnia on ustawowych cech, brak podstaw do przyjęcia, iż stanowi on utwór. Los prawny takiego dzieła przesądzać będą wówczas przepisy prawa pracy.¹¹

Regulacja art. 12 ustawy o prawie autorskim ma charakter względnie obowiązujący. Zasady korzystania z majątkowych praw autorskich do utworu pracowniczego mogą zostać ukształtowane odmiennie wolą stron stosunku pracy. „Jeżeli wykonywanie obowiązków ze stosunków pracy ma polegać na działalności twórczej pracownika, od woli stron zależy, do kogo należeć będą autorskie prawa majątkowe. Nieokreślenie w umowie o pracę właściciela tych praw powoduje, że w granicach wynikających z umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron autorskie prawa majątkowe do tych utworów nabywa pracodawca z chwilą ich przyjęcia”.¹² Zatem dopiero brak rozwiązań umownych w omawianym zakresie warunkuje zastosowanie normy wyrażonej w art.12 ust 1.

W doktrynie i judykaturze przeważa słuszny pogląd, że omawiany przepis ma charakter szczególnie w stosunku do postanowień ogólnych normujących przejście autorskich praw majątkowych na inny podmiot niż twórca. Podkreśla się, że przepis art. 12 prawa autorskiego reguluje w sposób „specyficzny i autonomiczny zagadnienia przejścia autorskich praw majątkowych na pracodawcę”.¹³ SN stwierdził, że „nie można podzielić stanowiska skarżącego, że art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. Nr 24, poz. 83 ze zm.) nie jest przepisem o charakterze szczególnym w stosunku do art. 41 tej ustawy”.¹⁴

Ma to praktyczne znaczenie dla zarządzania utworem pracowniczym w przedsiębiorstwie. Pracownik nie może domagać się odrębnego wynagrodzenia za przeniesienie majątkowych praw autorskich na pracodawcę. Do przejścia praw majątkowych dochodzi w stosunku do utworów wytworzonych w ramach obowiązków pracowniczych, a za wykonywanie tych ostatnich pracownik otrzymuje wynagrodzenie. Zgodnie z art. 29 §1 pkt. 3 k.p zawierając umowę o pracę strony określają warunki pracy i płacy, w szczególności wysokość wynagrodzenia za pracę, uwzględniając specyfikę jej świadczenia pracy danego rodzaju, w tym bardziej lub mniej twórczy jej charakter.¹⁵ Przyjąć należy, że honorarium autorskie jest częścią wynagrodzenia za pracę.¹⁶ Podobne stanowisko potwierdza praktyka orzecznicza.

¹⁰ Art. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

¹¹ L. Jaworski, Twórczość pracownicza, Dom Wydawniczy ABC, 2003 Warszawa, sip.lex.pl

¹² Wyrok SN z dnia 26 czerwca 1998 r., (I PKN 196/98), <http://prawo.money.pl>

¹³ J. Barta, R. Markiewicz, Komentarz do art. 12 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, [w:] J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiakalski, R. Markiewicz, E. Traple, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, Warszawa 2011, sip.lex.pl

¹⁴ Wyrok SN z dnia 26 czerwca 1998 r.; (I PKN 196/98), <http://prawo.money.pl>

¹⁵ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy; (Dz.U. 2016, nr 0, poz. 1666).

¹⁶ A. Gąsiorowski, Pracownik twórcą. Zagadnienia prawno-autorskie, s.9, <http://www.kopipol.pl>

„Jeżeli umowa o pracę nie stanowi inaczej, a wynikające ze stosunku pracy obowiązki twórcy prowadzą się do wykonywania działalności twórczej lub ją obejmują – wynagrodzenie za pracę stanowi równocześnie wynagrodzenie z tytułu przeniesienia autorskich praw majątkowych lub zezwolenia na korzystanie z utworu w zakresie objętym umową”.¹⁷

Warunkiem przejścia praw majątkowych do utworu na pracodawcę jest powstanie utworu w zakresie obowiązków pracownika, które wynikają ze stosunku pracy. Zgodnie z art. 22 k.p., przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.¹⁸ Przy czym SN przyjął, że „nazwa umowy nie ma znaczenia jeżeli nawiązany stosunek prawny ma cechy wskazane w art. 22 § 1 KP.”¹⁹ Zawarcie umowy cywilnoprawnej nie skutkuje przejściem praw na pracodawcę. Tu zastosowanie będą miały ogólne zasady prawa autorskiego regulujące kwestię przejścia autorskich praw majątkowych.

Samo wytworzenie utworu w ramach stosunku pracy nie skutkuje jeszcze przejściem praw autorskich na pracodawcę. Dla nabycia ich przez pracodawcę koniecznym jest jego wytworzenie w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron. Stworzenie danego dzieła winno należeć do obowiązków pracownika. „Na pracodawcę przejdą tylko prawa do utworów stworzonych na podstawie umowy o pracę, których wykonanie było efektem wypełniania obowiązków pracowniczych wynikających z umowy”.²⁰ Mogą one wynikać z treści umowy o pracę, lub poleceń służbowych. Wytworzenie utworu w oderwaniu od stosunku pracy, nie skutkuje przejściem autorskich praw majątkowych na pracodawcę. Bez znaczenia pozostaje fakt, czy pracownik wykonał utwór w czasie pracy, czy przy wykorzystaniu nakładów pieniężnych pracodawcy.²¹ „Kwalifikacja utworu jako pracowniczego wymaga, by powstał on w wyniku zobowiązania pracownika do wykonywania pracy obejmującej obowiązki twórcze w znaczeniu prawa autorskiego, art.12 ust.1 ustawy nie może być natomiast stosowany w przypadku występowania innych powiązań między utworem, a stosunkiem pracy w tym nie obejmuje sytuacji, w których utwór powstał jedynie w związku czasowym, miejscowym, przy okazji wykonywania pracy, bądź dzięki przyczynieniu się pracodawcy”.²²

¹⁷ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2009 roku, (III Sa/Wa 3132/08), <https://orzeczenia.nsa.gov.pl>

¹⁸ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy; (Dz.U. 2016, nr 0, poz. 1666).

¹⁹ Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 1999 r., (I PKN 642/98); prawo.money.pl. Podobnie wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 lutego 2016 r. (VII Pa 342/15); orzeczenia.lodz.so.gov.pl

²⁰ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 października 2011 r.; (V Aca 422/11), <http://www.katowice.sa.gov.pl>

²¹ Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 października 2011 r.; (V Aca 422/11), <http://www.katowice.sa.gov.pl>

²² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 listopada 2012; (I ACa 602/12), <https://www.saos.org.pl>., Podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 listopada 2008 r.; (IACa 227/08), [http:// erida.com.pl](http://erida.com.pl)

Przesłanka zgodnego zamiaru stron jest spełniona, gdy pracodawca i twórca w chwili powstania obowiązku wytworzenia danego utworu znają i przyjmują za właściwy zakres gospodarczego korzystania z utworu.

4. Zakres praw autorskich do utworu pracowniczego

Katalog praw majątkowych przechodzących na pracodawcę może być wskazany w umowie o pracę.²³ Przeniesienie na pracodawcę praw majątkowych do utworu obejmuje jedynie te sposoby wykorzystywania, które zostały w niej wyraźnie wskazane (zasada specyfikacji). „Rygorystyczne podejście do wymogu specyfikacji pól eksploatacji prowadzi do wniosku, że umowa odnosi skutek jedynie w zakresie pól wskazanych (wymienionych) w niej *expressis verbis*. Co za tym idzie, możliwość rekonstrukcji woli stron w odniesieniu do pominiętych pól pozostaje irrelevantna dla skuteczności dyspozycji autorskoprawnych w tym zakresie.”²⁴

Pomimo wciąż żywych głosów krytyki²⁵, w doktrynie i orzecznictwie coraz wyraźniej zarysowuje się bardziej liberalne stanowisko. Wskazuje się, że posłużenie się w umowie innymi niż ustawowe określeniami pól eksploatacji nie powinno skutkować jej nieważnością. Strony mogą według swojego uznania określić sposób korzystania z utworu np. w sposób dorozumiany, czy przez połączenie kilku pól eksploatacji. SN wyraził pogląd, że „według art. 41 ust. 2 pr. aut. strony mogą w dowolny sposób określić zakres korzystania z utworu przez nabywcę lub licencjobiorcę, byle tylko nie nasuwał on wątpliwości. Za dopuszczalne trzeba także uznać wskazanie przez strony w umowie części jednego z pól eksploatacji, jak też połączenie w umowie kilku pól eksploatacji.”²⁶ Słusznym zatem wydaje się stwierdzenie, iż nie ma potrzeby specyfikacji w umowie sposobów korzystania z dzieła przez pracodawcę. Choć oczywiście, szczegółowe wskazanie sposobów eksploatacji utworu może ułatwić określenie zamiaru stron w sytuacjach spornych i pogłębić bezpieczeństwo obrotu dobrami intelektualnymi.²⁷

Jeśli pola eksploatacji utworu przez pracodawcę nie są wskazane w umowie, dla ustalenia zakresu jego uprawnień uwzględnić należy m.in. ”a) statutowy zakres działalności pracodawcy,; sposób wykorzystania utworu jest często zdeterminowany charakterem zakładu pracy, b) charakter (a ściślej ujmując: przeznaczenie) utworu [.....] c) znane twórcy, co

²³ Pola eksploatacji wymienia art. 50 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).

²⁴ M. Bukowski, Podstawowe zasady konstruowania umów autorskoprawnych, s. 26, <http://www.bukowskipartners.pl>

²⁵ por. P. Żerański, Glosa do wyroku SN z dnia 14 września 2005 r.; (III CK 124/05), Glosa 2007/3/59-71, <http://www.lex.pl>

²⁶ Wyrok SN z dnia 14 września 2005 r. (III CK 124/05), www.lex.pl

²⁷ M. Bukowski, Podstawowe ..., *op.cit.*, s. 27.

najmniej w chwili tworzenia utworu, faktyczne sposoby komercjalizacji utworów stosowane przez pracodawcę”.²⁸ Uwzględnić należy nadto charakter pracy, powszechnie przyjęty i znany stronom sposób korzystania z utworu. Pracodawca nabywa prawa majątkowe w szerokim zakresie (nie tylko na znanych polach eksploatacji, ale i tych, które powstaną w przyszłości).²⁹

Jeśli umowa nie stanowi inaczej, do przejścia autorskich praw majątkowych na pracodawcę dochodzi z chwilą przyjęcia utworu.³⁰ Przez przyjęcie rozumieć należy jednostronne oświadczenie woli pracodawcy. Koniecznym jest zatem zapoznanie się pracodawcy z dziełem pracownika, a co za tym idzie jego faktyczne dostarczenie do rąk przełożonego. To ostatnie jest obowiązkiem pracownika.

Przyjęcie utworu przez pracodawcę oznacza akceptację utworu. Domniemywa się, że pracodawca przyjął również utwór, jeżeli nie zawiadomił on twórcy w terminie sześciu miesięcy od dostarczenia utworu o jego nieprzyjęciu lub uzależnieniu przyjęcia od dokonania określonych zmian. Strony mogą określić w umowie o pracę inny termin.³¹

Ustawa nakłada na pracodawcę obowiązek upowszechnienia utworu, który strony w umowie o pracę przeznaczyły do publicznego udostępnienia. Nie przystąpienie przez pracodawcę do rozpowszechnienia utworu w okresie dwóch lat od daty jego przyjęcia (lub w innym uzgodnionym przez strony terminie), pracownik może wyznaczyć mu odpowiedni termin na rozpowszechnienie utworu z tym skutkiem, że po bezskutecznym upływie tego terminu prawa uzyskane uprzednio przez pracodawcę (wraz z własnością przedmiotu, na którym utwór utrwalono) powracają do twórcy (pracownika).³²

Z chwilą przyjęcia utworu pracodawca staje się wyłącznie uprawnionym do korzystania z utworu w zakresie określonym w umowie, bądź na zasadach ustalonych przepisami prawa autorskiego.³³

5. Podsumowanie

W niniejszym artykule przedstawiono podstawowe regulacje z obszaru prawa autorskiego, odnoszące się do przejścia praw autorskich do utworu pracowniczego na pracodawcę. Prawo autorskie stanowi szczególne zasady określające prawa autorskie do takiego utworu.

²⁸ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Zakamycze, Kraków 2005, s. 39.

²⁹ M. du Vall, J. Ożegalska-Trybalska (red.), *Twórczość pracownicza w przedsiębiorstwie*, Poradnik dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, s. 11, <http://www.ip.uj.edu.pl>

³⁰ Art. 12 ust 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz. 880 tj.).

³¹ Art. 13 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz. 880 tj.)

³² Art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz. 880 tj.).

³³ P. Pakuła-Gawarecka, K. Stolarski, *Ochrona prawna nowej metody badawczej wynalezionej przez pracownika*, <http://www.labportal.pl>

Warunkiem przejścia praw majątkowych do utworu na pracodawcę jest powstanie utworu w zakresie obowiązków pracownika wynikających ze stosunku pracy (umowy o pracę, powołania, mianowania itd.). Nadto do przejścia tych praw koniecznym jest wytworzenie dzieła w granicach wynikających z celu umowy o pracę i zgodnego zamiaru stron.

Co istotne z punktu widzenia praktyki, normy te mają charakter względnie obowiązujący, tym samym pozostawiając stronom stosunku pracy wskazanie w jakim zakresie prawa autorskie pracownika przejdą na pracodawcę. Prawo do wyłącznego dysponowania dziełem na mocy utworu może pozostać w rękach pracownika (twórcy). Stąd istotna rola postanowień umownych, które powinny w sposób precyzyjny wskazywać obowiązki i prawa stron w zakresie utworów tworzonych w ramach obowiązków pracowniczych.

Bibliografia

1. Barta, R. Markiewicz, Prawo autorskie i prawa pokrewne, Zakamycze, Kraków 2005.
2. J. Barta, R. Markiewicz, Komentarz do art. 12 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, [w:] J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiąkalski, R. Markiewicz, E. Traple, Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz, Warszawa 2011, sip.lex.pl
3. M. Bukowski, Podstawowe zasady konstruowania umów autorskoprawnych, <http://www.bukowskipartners.pl>
4. A. Gąsiorowski, Pracownik twórcą. Zagadnienia prawno-autorskie, <http://www.kopipol.pl>
5. A.M. Dereń, Ochrona własności intelektualnej w obrocie gospodarczym, Oficyna Wydawnicza PWSZ w Nysie, Nysa 2011.
6. L. Jaworski, Dziennikarska Twórczość pracownicza, [w:] J. Sobczak (red.), Themis Polska Nova, 2011/Nr 1(1), Wydział Prawa Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011.
7. L. Jaworski, Twórczość pracownicza, Dom Wydawniczy ABC, 2003 Warszawa, sip.lex.pl
8. M. du Vall, J. Ożegalska-Trybalska (red.), Twórczość pracownicza w przedsiębiorstwie, Poradnik dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, <http://www.ip.uj.edu.pl>
9. P. Żerański, Głosa do wyroku SN z dnia 14 września 2005 r.; (III CK 124/05), Głosa 2007/3/59-71, <http://www.lex.pl>
10. Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej (Dz.U. 2017 nr 0 poz. 776 tj.).
11. Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych; (Dz.U.2017, nr 0, poz.880 tj.).
12. Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy; (Dz.U. 2016, nr 0, poz. 1666).
13. Wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 25 lutego 2016 r. (VII Pa 342/15); orzeczenia.lodz.so.gov.pl

14. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 listopada 2012; (I ACa 602/12), <https://www.saos.org.pl>
15. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 4 października 2011 r.; (V Aca 422/11), <http://www.katowice.sa.gov.pl>
16. Wyrok WSA w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2009 roku, (III Sa/Wa 3132/08), <https://orzeczenia.nsa.gov.pl>
17. Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 listopada 2008 r.; (IACa 227/08), <http://erida.com.pl>
18. Wyrok SN z dnia 7 kwietnia 1999 r., (I PKN 642/98); prawo.money.pl
19. 19. Wyrok SN z dnia 26 czerwca 1998 r., (I PKN 196/98), <http://prawo.money.pl>
20. Wyrok SN z dnia 14 września 2005 r. (III CK 124/05), www.lex.pl